

ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมในการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติน้ำท่วมของประชาชน
ในชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ จังหวัดนครปฐม
Relationship among knowledge, attitude, and practice of flood disaster preparedness among community dwellers in Klong Mahasawat Community, Nakhon Pathom Province

ฐิติรัตน์ ทองม่วง* สุภามาศ ผาติประจักษ์** และนพวรรณ เปี้ยชื่อ **

Titirat Thongmaung,* Suphamas Partiprajak** and Noppawan Piaseu**

*โรงพยาบาลรามาริบัติ คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาริบัติ มหาวิทยาลัยมหิดล

**โรงเรียนพยาบาลรามาริบัติ คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาริบัติ มหาวิทยาลัยมหิดล

*Ramathibodi Hospital, Faculty of Medicine, Ramathibodi Hospital, Mahidol University

**Ramathibodi School of Nursing, Faculty of Medicine, Ramathibodi Hospital, Mahidol University

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมในการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติน้ำท่วมของประชาชนในชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ จังหวัดนครปฐม กลุ่มตัวอย่างจำนวน 193 คนเลือกโดยวิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและแบบวัด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยาย และสหสัมพันธ์ของสเปียร์แมน ผลการศึกษาพบว่าความรู้เรื่องการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติน้ำท่วมมีความสัมพันธ์กับเจตคติต่อการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติน้ำท่วม ($r_s = 0.204, p < .01$) และมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติน้ำท่วม ($r_s = 0.262, p < .01$) และเจตคติต่อการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติน้ำท่วมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติน้ำท่วม ($r_s = 0.192, p < .01$)

คำสำคัญ: ความรู้, เจตคติ, พฤติกรรมในการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติน้ำท่วม

Abstract

This study aimed at investigating the relationship among knowledge, attitude, and practice of flood disaster preparedness among community dwellers in Klong Mahasawat Community, Nakhon Pathom Province. The study sample consisted of 193 subjects, was purposively selected. Data were collected using a questionnaire and a test. Descriptive statistics and Spearman Rank Order correlation were used in data analysis. The results revealed that knowledge of flood disaster preparedness was related to attitude toward flood disaster preparedness ($r_s = 0.204$, $p < .01$) and practice of flood disaster preparedness ($r_s = 0.262$, $p < .01$) with statistical significance. In addition, attitude toward flood disaster preparedness was related to practice of flood disaster preparedness with statistical significance ($r_s = 0.192$, $p < .01$).

Keywords: Knowledge, Attitude, Practice of Flood Disaster Preparedness

ความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันมีแนวโน้มของการเกิดภัยพิบัติธรรมชาติที่มีความรุนแรงเพิ่มขึ้นซึ่งเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศและภาวะโลกร้อน ในประเทศไทย ที่ตั้งอยู่ในภูมิภาคที่มีอากาศร้อนชื้น เป็นบริเวณที่มีร่องมรสุม ทำให้ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมเกือบตลอดปี ทำให้เกิดฝนตกหนักและต่อเนื่อง ระดับน้ำทะเลที่หนุนสูง จากลักษณะที่ตั้งและภูมิอากาศทำให้เกิดภัยพิบัติน้ำท่วมอยู่เป็นประจำ ภัยพิบัติน้ำท่วมทำให้เกิดความเสียหายมากที่สุด ในปี 2556 ได้มีการจ่ายเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติน้ำท่วมเป็นอันดับแรกถึงร้อยละ 56.2 รองลงมาคือ ภัยแล้ง ภัยหนาว ภัยจากคลื่นสึนามิ และ วาตภัย ร้อยละ 25.55, 4.77, 3.24 และ 3.19 ตามลำดับ (คณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ, 2556)

ภัยพิบัติน้ำท่วมมีผลกระทบโดยตรงต่อสุขภาพทำให้เกิดโรคในระบบทางเดินหายใจ โรคในระบบทางเดินอาหาร โรคเลปโตสไปโรซีส โรคผิวหนัง (ลดาวัลย์ ผาตินาวิน และอมรรัตน์ ชอบกตัญญู, 2554) ไฟดูด การจมน้ำ การบาดเจ็บจากการเหยียบของแหลมหรือของมีคม อันตราย

จากสัตว์มีพิษ รวมทั้งผลกระทบด้านจิตใจ เช่น ปวดศีรษะ นอนไม่หลับ หวาดผวา มีอาการกำเริบของโรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจ (ศรีสกุล เขียบแหลม, โสภภี ลี้ศิริวัฒนกุล และจิรภาศรี ท่าไฮ, 2552) และยังทำให้เกิดปัญหาการเข้าถึงระบบบริการสุขภาพเนื่องจากถนนถูกน้ำท่วม (เอกรินทร์ สว่างจิตร์, 2551) บุคคลมีอาการเครียด นอนไม่หลับ เนื่องจากการไม่มีรายได้ การสูญเสียทรัพย์สิน (ศรีสกุล เขียบแหลม และคณะ, 2552) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปี พ.ศ.2554 ประเทศไทยได้เผชิญกับเหตุการณ์มหาอุทกภัย มีผู้บาดเจ็บถึง 1,665 คน ผู้เสียชีวิต 1,026 คน และมูลค่าความเสียหายสูงถึง 1.44 ล้านล้านบาท (คณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ, 2558) นโยบายของประเทศไทยจึงมุ่งเน้นไปที่การเตรียมพร้อมรับมือกับภัยพิบัติน้ำท่วม การจัดทำแผนรับสถานการณ์ และการซ้อมแผน การเปิดโอกาสให้หน่วยงานต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมทั้งในภาครัฐบาลและเอกชน อย่างไรก็ตาม การเตรียมประชาชนในชุมชนให้มีความรู้และความสามารถในการเตรียมพร้อมรับมือกับภัยพิบัติ สามารถพึ่งพาตนเองได้ เป็นสิ่งที่สำคัญ การเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติน้ำท่วมที่ดี จะทำให้ได้รับผลกระทบหรือความรุนแรงจากภัยพิบัติลดลง

พยาบาลมีบทบาทสำคัญในระดับชุมชน ในการจัดการสาธารณสุขในทุกๆระยะของการเกิดสาธารณสุขภัย ตามแนวคิดของการพยาบาลสาธารณสุข และตามสมรรถนะของการพยาบาลสาธารณสุข(Labrague et al., 2017; International Council of Nurses & World Health Organization,; 2009; สมพร รุ่งเรืองกิจ และ อิงคภา โคตนาธา, 2556) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การประเมินพฤติกรรม การเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติน้ำท่วมและผลกระทบทางสุขภาพ หากทราบถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรม การเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติน้ำท่วม จะทำให้พยาบาลสามารถวางแผนได้อย่างเป็นระบบ ครอบคลุม เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนมีพฤติกรรมเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติน้ำท่วมที่ดี การศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติน้ำท่วม มีอยู่น้อยมาก ปัจจัยของ เพศ อายุ รายได้ครอบครัว ระดับการศึกษา อาชีพ และความเป็นเจ้าของในทรัพย์สิน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติน้ำท่วม (Adiyoso, 2012) แต่ปัจจัยเกี่ยวกับความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมในการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติน้ำท่วมในประเทศไทยยังมีการศึกษาอยู่น้อยมาก มีการศึกษาในเขตชุมชนต่างจังหวัด พบว่าความรู้ในระดับดีมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติน้ำท่วม (อำนาจ ธีรรัตน์ศรีสกุล, อติญาณ์ ศรเกษตริน และชุลีพร เอกรัตน์, 2555; อังศณา คล้ายสุข, นพวรรณ เปี้ยซื่อ, สุดาพรรณ ธีรจิรา และสุภามาศ ผาติประจักษ์, 2557) และเจตคติที่ดีมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติน้ำท่วม(อังศณา คล้ายสุข และคณะ, 2557)

จากสถานการณ์อุทกภัยในปี 2554 ตั้งแต่ 25 กรกฎาคม 2554 ถึง 16 มกราคม 2555 เกิดมหาอุทกภัยครอบคลุม 65 จังหวัด (ไพบุลย์ สุริยะวงศ์ไพศาล และสำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2555) จังหวัดนครปฐม เป็นหนึ่งใน 23 จังหวัดที่เริ่มมีน้ำเอ่อล้นตลิ่งตั้งแต่วันที่ 2 กันยายน 2554 (นิภาพรรณ เจนสันติกุล, 2558)ผู้วิจัยได้เลือกศึกษา

ปัจจัยของความรู้ เจตคติต่อการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติน้ำท่วม และพฤติกรรมการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติน้ำท่วมที่ชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ จังหวัดนครปฐม ซึ่งเป็นบริเวณใกล้เคียงกับกรุงเทพมหานคร ภูมิประเทศมีลักษณะเป็นแอ่ง ประชาชนปลูกสร้างบ้านเรือนตามแนวริมฝั่งคลอง ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง มีน้ำท่วมในระดับสูงและเป็นเวลานาน มหาวิทยาลัยมหิดลได้มีบทบาทสำคัญในการดูแลประชาชนในพื้นที่ชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ระหว่างภัยพิบัติน้ำท่วมทั้งการตั้งรับและออกหน่วยเยี่ยมบ้าน มีการจัดโครงการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติน้ำท่วมในชุมชนเพื่อให้ความรู้ในการดูแลสุขภาพและจัดการกับความเจ็บป่วยที่มากับน้ำท่วม มีการคัดกรองสุขภาพ และได้เก็บข้อมูลของประชาชนในชุมชนดังกล่าว

ผลจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนพัฒนา ปรับเปลี่ยนระบบสุขภาพในชุมชนให้มีความพร้อมในการเผชิญกับเหตุการณ์ภัยพิบัติน้ำท่วมในครั้งต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ภัยพิบัติน้ำท่วมน้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

คำถามการวิจัย

1. ความรู้เรื่องการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติน้ำท่วม เจตคติต่อการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติน้ำท่วม และพฤติกรรมในการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติน้ำท่วมของประชาชนในชุมชนคลองมหาสวัสดิ์จังหวัดนครปฐมเป็นอย่างไร?
2. ความรู้เรื่องการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติน้ำท่วม เจตคติต่อการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติน้ำท่วม และพฤติกรรมในการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติน้ำท่วมของประชาชนในชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ จังหวัดนครปฐมมีความสัมพันธ์กันหรือไม่? และมีความสัมพันธ์กันอย่างไร?

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาความรู้เรื่องการเตรียมพร้อมรับมือภัย

พิบัติน้ำท่วม เจตคติต่อการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติ น้ำท่วมและพฤติกรรมในการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติ น้ำท่วมของประชาชนในชุมชนคลองมหาสวัสดิ์จังหวัด นครปฐม

2. หาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เรื่องการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติน้ำท่วม เจตคติต่อการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติน้ำท่วม และพฤติกรรมในการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติน้ำท่วมของประชาชนในชุมชนคลองมหาสวัสดิ์จังหวัดนครปฐม

สมมติฐานการวิจัย

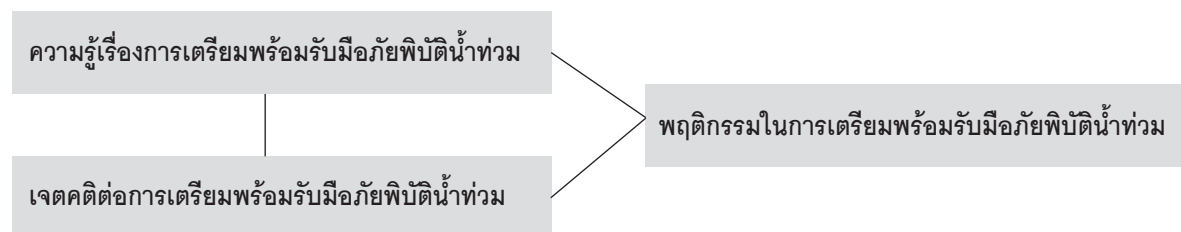
1. ความรู้เรื่องการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติ น้ำท่วม มีความสัมพันธ์กับเจตคติต่อการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติน้ำท่วมของประชาชนในชุมชนคลองมหาสวัสดิ์จังหวัดนครปฐม

2. ความรู้เรื่องการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติ น้ำท่วม มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติน้ำท่วมของประชาชนในชุมชนคลองมหา

สวัสดิ์จังหวัดนครปฐม

3. เจตคติต่อการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติ น้ำท่วม มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติน้ำท่วมของประชาชนในชุมชนคลองมหาสวัสดิ์จังหวัด นครปฐม

กรอบแนวคิดของการวิจัย ผู้วิจัยใช้แนวคิดของความสัมพัทธ์ระหว่างความรู้ (knowledge) เจตคติ (attitude) และพฤติกรรม (practice) ของ Schwartz (1975) ซึ่งอธิบายว่าความรู้สามารถทำให้เกิดความเข้าใจ และมีแรงจูงใจในการปฏิบัติพฤติกรรม และเจตคติเป็นความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งต่างๆ ถ้าบุคคลมีเจตคติที่ดีต่อสิ่งใด จะทำให้ปฏิบัติพฤติกรรม ทั้งความรู้และเจตคติต่างก่อให้เกิดพฤติกรรม ทั้งในทางตรงและทางอ้อมจึงกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ในการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติน้ำท่วม พฤติกรรมในการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติน้ำท่วม และเจตคติต่อการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติน้ำท่วม เขียนเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัยได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ชนิดของการวิจัย เป็นการศึกษาเชิงความสัมพันธ์ (Correlational research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร เป้าหมาย (Target population) คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ จังหวัดนครปฐม

กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 193 คน เลือกตัวอย่างแบบเจาะจง โดยเป็นผู้มีอายุ 20 ปีขึ้นไป อาศัยอยู่ในชุมชนนี้ไม่น้อยกว่า 2 ปี และสามารถสื่อสารภาษาไทยได้ดี

ขนาดตัวอย่าง ได้จากการคำนวณว่ากลุ่มตัวอย่างมีขนาดเพียงพอที่มีความน่าเชื่อถือโดยการเปิดตาราง Power of the correlation coefficient (Portney & Watkins, 2000) สำหรับค่า $\alpha = .05$, Power = .80 และ $r = 0.20$ ได้ค่า 194

เครื่องมือการวิจัย เป็นแบบสอบถาม มี 3 ส่วน ได้แก่

1. **ข้อมูลส่วนบุคคล** ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ รายได้ครอบครัว ระดับการศึกษา ความเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ โรคประจำตัวของตนเองและบุคคลในครอบครัว ยาที่รับประทานเป็นประจำ สถานบริการสุขภาพที่ไปใช้บริการ ระยะทางระหว่างบ้านและสถานบริการสุขภาพ ลักษณะของการเกิดน้ำท่วม ประสบการณ์เกี่ยวกับการเผชิญเหตุการณ์น้ำท่วมการอพยพย้ายที่อยู่ออกจากพื้นที่ มีจำนวน 20 ข้อ

2. **พฤติกรรมในการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติน้ำท่วม** จำนวน 28 ข้อประกอบด้วยพฤติกรรม การติดตามข่าวสารการเตือนภัยและการวางแผนในการอพยพการเตรียมพร้อมเพื่อจัดการกับผลกระทบด้านสุขภาพ การเตรียมชุดอุปกรณ์ปฐมพยาบาลและยาประจำตัว การเตรียมพร้อมในการสำรองเครื่องอุปโภคบริโภคและการเตรียมพร้อมในการป้องกันทรัพย์สินจากภัยน้ำท่วม เป็นลักษณะคำถามปลายเปิดให้ระบุเหตุผล และปลายปิดซึ่ง

ให้เลือกตอบ ปฏิบัติ (1 คะแนน) และไม่ปฏิบัติ (0 คะแนน)

3. **เจตคติต่อการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติน้ำท่วม** จำนวน 24 ข้อ ให้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการติดตามข่าวสารการเตือนภัย และการวางแผนอพยพ การเตรียมพร้อมเพื่อจัดการกับผลกระทบต่อสุขภาพ การเตรียมชุดอุปกรณ์ปฐมพยาบาลและยาประจำตัว การเตรียมพร้อมในการสำรองเครื่องอุปโภคและบริโภค ยาประจำตัวและการป้องกันทรัพย์สินจากภัยน้ำท่วม ใช้มาตราประมาณค่า 5 ระดับ แบบ Likert's scale คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง (5 คะแนน) เห็นด้วย (4 คะแนน) ไม่น่าใจ (3 คะแนน) ไม่เห็นด้วย (2 คะแนน) และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง (1 คะแนน)

2. **แบบวัดความรู้เรื่องการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติน้ำท่วม** จำนวน 34 ข้อ ทดสอบความรู้เรื่องความเสี่ยงของการเกิดภัยน้ำท่วม การติดตามฟังการเตือนภัย และการวางแผนในการอพยพ ผลกระทบต่อสุขภาพ และการจัดการด้านสุขภาพ การเตรียมเครื่องอุปโภคและบริโภค และการป้องกันความเสียหายของทรัพย์สิน การตอบมี 3 ตัวเลือก ได้แก่ ใช่ (1 คะแนน) ไม่ใช่ และไม่แน่ใจ (0 คะแนน)

การแปลผลระดับ ของแบบสอบถามส่วนที่ 2 และ 3 และแบบวัด ใช้ร้อยละของค่าเฉลี่ย (Bloom, Hastings, & Madaus, 1971) ค่ามากกว่า ร้อยละ 60 หมายถึงระดับดี

คุณภาพของเครื่องมือวิจัย ทำโดย อังศณา คล้ายสุข และคณะ (2557)

แบบสอบถาม และแบบวัดได้ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิทางการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย 3 ท่าน และหาความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity index(CVI)) ของแบบสอบถาม พฤติกรรมในการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติน้ำท่วม แบบสอบถามเจตคติต่อการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติน้ำท่วม และแบบวัดความรู้เรื่องการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติน้ำท่วมได้เท่ากับ 0.98, 0.92 และ 0.98 ตามลำดับ และหาความเที่ยง

(Reliability) แบบสอบถามพฤติกรรมฯ ใช้วิธีการทดสอบซ้ำ ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงเท่ากับ 0.77 แบบวัดความรู้ฯ ได้ค่า KR = 0.78 และแบบสอบถามเจตคติฯ ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach เท่ากับ 0.74

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากโครงการวิจัยการเตรียมพร้อมรับมือภัยน้ำท่วมของประชาชนในชุมชน (นพวรรณเปี้ยเชื้อ, 2555)

การพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่าง โครงการวิจัยได้ผ่านการอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี ตามหนังสือเลขที่ 2554/604 โดยให้ลงชื่อ แสดงความยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัยอย่างสมัครใจ ผู้วิจัยอธิบายวัตถุประสงค์ และรายละเอียดในการเก็บข้อมูล สิทธิ์ที่จะในการตอบคำถาม การได้รับการปกปิดความลับส่วนบุคคล และการนำเสนอผลวิจัยในภาพรวมของกลุ่ม แก่ประชาชนในกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปโดยใช้สถิติบรรยาย และสหสัมพันธ์ ของ Spearman's rank order correlation

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลส่วนบุคคล ประชาชน ร้อยละ 66.8 เป็นหญิง ร้อยละ 51.8 มีอายุ 41-60 ปี ร้อยละ 16.6 เป็นผู้สูงอายุ ร้อยละ 36.3 ทำอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 52.8 มีรายได้ครอบครัวน้อยกว่า 10,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 46.1 มีระดับการศึกษาสูงสุดในชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 60.1 เป็นเจ้าของที่อยู่อาศัยเอง ร้อยละ 57 อาศัยอยู่ในพื้นที่ชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ มากกว่า 20 ปีขึ้นไป ร้อยละ

38.3 มีโรคประจำตัวโดยเป็นโรคความดันโลหิตสูงมากที่สุด (24.4%) รองลงมาคือโรคเบาหวาน (11.8%) ร้อยละ 55.4 ไม่มียาที่รับประทานเป็นประจำ ร้อยละ 57 มีบุคคลในครอบครัวมีโรคประจำตัวโดยเป็นโรคความดันโลหิตสูง (33.6%) และเบาหวาน (13.6%) ร้อยละ 45.1 ไปใช้บริการสุขภาพโรงพยาบาลของรัฐ ร้อยละ 78.8 มีระยะทางจากบ้านไปยังสถานบริการสุขภาพไม่เกิน 5 กิโลเมตร ร้อยละ 52.2 เคยเผชิญเหตุการณ์น้ำท่วม 1 ครั้ง ระยะเวลาประสบภัยน้ำท่วมนาน 3 เดือน (96.2%) ระดับน้ำท่วมสูงถึงคอ (54.9%) ร้อยละ 68.5 ตัดสินใจไม่อพยพ เนื่องจากเป็นห่วงทรัพย์สินที่บ้าน (71.4%) และเป็นห่วงสัตว์เลี้ยง (34.9%) และยังมีไฟฟ้าและน้ำประปาใช้อยู่ (52.4%)

2. ผลการศึกษาความรู้เรื่องการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติน้ำท่วม เจตคติต่อการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติน้ำท่วม และพฤติกรรมในการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติน้ำท่วมของประชาชนในชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ จังหวัดนครปฐม พบว่า ความรู้เรื่องการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติน้ำท่วมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 28.12 (SD = 4.84) เจตคติต่อการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติน้ำท่วมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 86.70 (SD = 8.37) และพฤติกรรมในการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติน้ำท่วม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 27.07 (SD = 7.48)

ความรู้เรื่องการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติน้ำท่วม เจตคติต่อเรื่องการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติน้ำท่วม และพฤติกรรมในการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติน้ำท่วมโดยรวม และในรายด้านอยู่ในระดับดี (ร้อยละของค่าเฉลี่ยเท่ากับ 82.70, 77.41 และ 71.17 ตามลำดับ)

ตาราง 1 ค่าต่ำสุด-สูงสุด (Min-Max) ค่าเฉลี่ย (M) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และระดับของความถี่ เจตคติ และ พฤติกรรมในการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติน้ำท่วมโดยรวมและรายด้าน (n = 193)

ตัวแปร	Min-Max	M(SD)	ระดับ
ความรู้ เรื่อง การเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติน้ำท่วม (34 ข้อ)	9-34	28.12 (4.84)	ดี
ความเสี่ยงของการเกิดภัยน้ำท่วม การติดตามฟังการเตือนภัย และ การวางแผนอพยพ	0-4	3.64 (0.75)	ดี
ผลกระทบต่อสุขภาพ และ ความรู้ในการจัดการด้านสุขภาพ	4-22	17.58 (3.58)	ดี
การเตรียมเครื่องอุปโภค และ บริโภค และ ความรู้ในการ ป้องกันความเสียหายของทรัพย์สิน	1-8	6.90 (1.53)	ดี
เจตคติ ต่อการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติน้ำท่วม (24 ข้อ)	66-112	86.70 (8.37)	ดี
การติดตามการเตือนภัยและการวางแผนอพยพ	9-25	18.11 (2.57)	ดี
การปฐมพยาบาลเบื้องต้น	25-55	40.64 (4.44)	ดี
การสำรองเครื่องอุปโภค และ บริโภค ยาประจำตัว และ การป้องกันในการเกิดความเสียหายของทรัพย์สิน	20-40	27.94 (3.93)	ดี
พฤติกรรม ในการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติน้ำท่วม (28 ข้อ)	8-37	27.07 (7.48)	ดี
การติดตามข่าวสารการเตือนภัยและการวางแผนอพยพ	1-7	5.93 (1.36)	ดี
การเตรียมพร้อมเพื่อจัดการกับผลกระทบต่อสุขภาพ			
การเตรียมชุดอุปกรณ์ปฐมพยาบาลและยาประจำตัว	0-19	11.85 (5.12)	ดี
การสำรองเครื่องอุปโภค บริโภค และการเตรียมพร้อมในการป้องกันทรัพย์สินจากภัยน้ำท่วม	1-12	9.30 (2.67)	ดี

3. ผลการหาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เรื่อง การเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติน้ำท่วม เจตคติต่อการ เตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติน้ำท่วม และพฤติกรรมในการ เตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติน้ำท่วมของประชาชนในชุมชน คลองมหาสวัสดิ์ จังหวัดนครปฐม พบว่าความรู้เรื่อง การ เตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติน้ำท่วม มีความสัมพันธ์ทาง บวกในระดับต่ำกับเจตคติต่อการเตรียมพร้อมรับมือภัย พิบัติน้ำท่วม ($r_s = 0.204$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 เจตคติต่อการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติน้ำท่วม มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำกับพฤติกรรม

ในการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติน้ำท่วม ($r_s = 0.192$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความรู้เรื่อง การเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติน้ำท่วม มีความสัมพันธ์ ทางบวกในระดับต่ำกับพฤติกรรมในการเตรียมพร้อมรับมือ ภัยพิบัติน้ำท่วม ($r_s = 0.262$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01

การอภิปรายผลการวิจัย

ความรู้เรื่อง การเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติน้ำท่วม โดยรวมอยู่ในระดับดี สอดคล้องกับการศึกษาที่จังหวัด

สุราษฎร์ธานี ของอำนาจ ภัฏรัตน์ศรีสกุล และคณะ (2555) และที่จังหวัดลพบุรี ของอังศนา คล้ายสุข และคณะ (2557) เป็นไปได้ว่าภัยพิบัติน้ำท่วมในครั้งนี้นี้เกิดขึ้นในหลายพื้นที่ในระยะเวลาอันยาวนาน มีการรายงานสถานการณ์ และให้ข้อมูลให้ประชาชนเตรียมการสำรองเครื่องอุปโภค บริโภค และการป้องกันความเสียหายของทรัพย์สินอย่างต่อเนื่อง มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับน้ำท่วมทั้งทางวิทยุ โทรทัศน์ ซึ่งประชาชนสามารถเข้าถึงได้โดยง่าย สอดคล้องกับอังศนา คล้ายสุข และคณะ (2557) ที่พบว่า เจตคติต่อการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติน้ำท่วมในรายด้าน และโดยรวมอยู่ในระดับดี และพฤติกรรมในการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติน้ำท่วมโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับดี

พฤติกรรมในการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติน้ำท่วม เจตคติต่อการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติน้ำท่วม และความรู้เรื่องการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติน้ำท่วม มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยและสนับสนุน

แนวคิดของ Schwartz (1975)

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการจัดเตรียมความรู้ในการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติน้ำท่วมให้กับพยาบาล เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และบุคลากรที่ปฏิบัติงานอยู่ในสถานบริการสาธารณสุข เพื่อให้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญและสามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมในการให้ความรู้ สร้างเจตคติที่ดีและส่งเสริมทักษะการปฏิบัติ
2. ควรดำเนินงานในรูปแบบเชิงรุกให้ประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับผลกระทบของภัยพิบัติน้ำท่วมต่อสุขภาพ และการปฏิบัติตนอย่างถูกต้องมากยิ่งขึ้น
3. ควรศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติน้ำท่วม อาทิ ประสบการณ์ในการเผชิญกับเหตุการณ์ภัยพิบัติ และการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพในระหว่างเกิดเหตุการณ์ภัยพิบัติ

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ. (2556). *บทว่าด้วยการบริหารและจัดการน้ำและอุทกภัย*. ในแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2553-2557. ค้นเมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2557, จาก www.disaster.go.th
- _____. (2558). *แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2558*. ค้นเมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2557, จาก www.disaster.go.th
- นิภาพรรณ เจนสันติกุล. (2558). ชุมชนกับความรู้ในการจัดการภัยพิบัติ กรณีศึกษา ตำบลบางช้าง จังหวัดนครปฐม. *วารสารเกษมบัณฑิต*, 16(2), 82-91.
- นพวรรณ เปี้ยชื่อ. (2555). *โครงการวิจัยการเตรียมพร้อมรับมือภัยน้ำท่วมของประชาชนในชุมชน*. กรุงเทพมหานคร: โรงเรียนพยาบาลรามาธิบดี คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล
- ไพบุลย์ สุริยะวงศ์ไพศาล และสำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2555). *มหาอุทกภัย ปี 2554: บทเรียนจากประสบการณ์*. กรุงเทพมหานคร: ชันด์การพิมพ์.
- ลดาร์ตน์ ผาตินาวิน และอมรรรัตน์ ซอบกตัญญู. (2554). *โรคติดต่อกับอุทกภัย: สถานการณ์และการเฝ้าระวัง*. กรุงเทพมหานคร: สามเจริญพานิชย์.

- ศรีสกุล เขียบแหลม, โสภมา ลีศิริวัฒนกุล และจีรภาศรี ท่าไฮ. (2552). ผลกระทบอุทกภัยและแนวทางในการให้ความช่วยเหลือ. *วารสารวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี*, 20(2), 76-84.
- สมพร รุ่งเรืองกิจ และอิงกญา โคตนาธา. (2556). พยาบาลกับการบูรณาการเพศภาวะในการจัดการภัยพิบัติ. *วารสารพยาบาลสงขลานครินทร์*, 33(1), 57-66.
- อังศนา คล้ายสุข, นพวรรณ เปี้ยซื่อ, สุดาพรรณ ัญญจิรา และสุภามาศ ผาติประจักษ์. (2557). ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ทัศนคติและพฤติกรรมเตรียมพร้อมรับภัยน้ำท่วมของประชาชนตำบลป่าตาล อำเภอเมืองจังหวัดลพบุรี. *วารสารพยาบาลสาธารณสุข*, 28(3), 41-55.
- เอกรินทร์ สว่างจิตร์. (2551). ผลกระทบจากอุทกภัยที่เกิดขึ้นในพื้นที่ตำบลแม่แฝกใหม่อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่. *วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.*
- อานวย ัญญรัตน์ศรีสกุล, อติญาน์ ศรเกษตริณ และชวลีพร เอกรัตน์. (2555). การเตรียมพร้อมในการรับอุทกภัยของประชาชนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี. *วารสารพยาบาลสาธารณสุข*, 22(1), 68-75.
- Adiyoso, W. (2012). *Factors influencing flood preparedness behavior: Case study of Ayuttaya community, Thailand.* Retrieved April 15, 2015, from <http://www.Ritsumei.ac.jp/acd/re/k-rsc/itp/j/achievements/120211/adiyoso.pdf>
- Bloom, B. S., Hastings, J. T., Madaus, G. F., & Baldwin, T. S. (1971). *Handbook on formative and summative evaluation of student learning.* New York: McGraw Hill.
- International Council of Nurses & World Health Organization. (2009). *Disaster nursing competencies.* Retrieved December 15, 2017, from http://www.wpro.who.int/hrh/documents/icn_framework.pdf
- Labrague, L. J., Hammad, K., Gloe, D. S., McEnroe-Petitte, D. M., Fronda, D. C., Obeidat, A. A., et al. (2018). Disaster preparedness among nurses: A systematic review of literature. *International Nursing Review*, 65(1), 41-53. Retrieved December 15, 2017, from <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.1111/inr.12369>
- Portney, L. G., & Watkins, M. P. (2000). *Foundations of clinical research: Applications to practice* (2nd ed.). Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall Health.
- Schwartz, N. E. (1975). Nutritional knowledge, attitudes, and practices of high school graduates. *Journal of the American Dietetic Association*, 66(1), 28-31.